

Kommunstyrelsen

Uppdrag att ta fram en plan med övergripande mål för att motverka hemlöshet

Förslag till beslut

Förslag till kommunfullmäktige

Socialnämnden får i uppdrag att samordna arbetet med att ta fram en plan för att motverka hemlöshet. Arbetet ska ske i samverkan med vård- och omsorgsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden och Torshälla stads nämnd.

Ärendebeskrivning

Socialnämnden har inkommit med en skrivelse som påtalar behovet av en gemensam strategi för att motverka hemlöshet. Nämnden bedömer att en strategi med övergripande mål för att motverka hemlöshet är en kommungemensam fråga där ansvaret bör ligga hos kommunstyrelsen. Därför har nämnden skickat ett underlag till en hemlöshetsstrategi till kommunstyrelsen. De skriver i underlaget att kommunen behöver ta fram riktlinjer och rutiner innehållande olika åtgärdsinsatser från flera delar av kommunens verksamheter samt viktiga samverkansaktörer rörande området.

Kommunledningskontoret gör bedömningen att frågan om hemlöshet är en gemensam fråga i kommunen och att ett dokument av övergripande karaktär ska beslutas av kommunfullmäktige. Däremot finns sakkunskapen i förvaltningarna som i uppdraget möter människor i behov av bostad.

Socialnämnden, vård- och omsorgsnämnden, Torshälla stads nämnd och arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden arbetar idag direkt med människor i akut behov av bostad. Stadsbyggnadsnämnden och miljö- och räddningstjänstnämnden berörs indirekt då de har ansvar för verksamhet som socialnämnderna kan vara beroende av som planer, bygglov och brandskydd.

Inom arbetsmarknads- och vuxenutbildningsförvaltningen har det startat ett projekt som handlar om att hitta nya former av boende för att hjälpa nyanlända att snabbare komma in i etableringen. Effekten förväntas bli minst 50 nya bostäder för nyanlända och samtidigt skapa ett system där privata eskilstunabor kan hyra ut bostäder genom matchning. De ska även arbeta med attitydförändring gentemot privata fastighetsägare för att lättare hitta bostäder till nyanlända i etablering. Projektets resultat är intressant för flera delar av kommunens verksamhet som möter människor i behov av bostad.

Kommunledningskontorets synpunkter

Beredningen för socialt arbete lämnade en delrapport i augusti 2009 som handlade om hemlöshet i Eskilstuna. En av beredningens rekommendationer var *att i arbetet med att motverka hemlöshet ska strategisk planering och policyansvar ligga på en kommunövergripande politisk nivå*. Kommunledningskontoret instämmer i den rekommendationen men menar att kunskapen om frågan på djupet finns hos kommunens facknämnder och därför bör arbetet ske där. En plan med övergripande mål bör däremot beslutas av fullmäktige.

Varje kommun ska med riktlinjer planera för bostadsförsörjningen i kommunen. Syftet med planeringen ska vara att skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder och för att främja att ändamålsenliga åtgärder för bostadsförsörjningen förbereds och genomförs. Riktlinjer för bostadsförsörjningen ska antas av kommunfullmäktige under varje mandatperiod (2013:866).

Kommunledningskontorets mark och fastighet ansvarar för att ta fram riktlinjerna. Målet är att erbjuda lämpliga bostäder till alla medborgare, hushåll och nya invånare som passar deras behov och önskemål. Kommunstyrelsen har ansvar för utvecklingsfrågor för Eskilstuna som ort. Den strategiska bostadsförsörjningen är ett uppdrag för kommunledningskontoret och är samtidigt en nyckel till att kunna erbjuda möjliga bostäder. Enligt lagen ska nya riktlinjer upprättas och antas av kommunfullmäktige om förutsättningarna för de redan antagna riktlinjerna förändras.

Det är viktigt att kommuners riktlinjer för bostadsförsörjning och arbetet för att motverka hemlöshet kompletterar varandra.

Kommunledningskontoret föreslår att socialnämnden får i uppdrag att, tillsammans med berörda nämnder, ta fram en plan för att motverka hemlöshet och återkomma till kommunfullmäktige för beslut. I en eventuell ansvarsfördelning kan även andra nämnder pekas ut och handlingsplanen bereds då med en nämndremiss innan beslut.

Arbetet med att ta fram en plan för att motverka hemlöshet ska ske med berörda nämnder och bolag i kommunen. Det behöver även ske ett arbete med externa myndigheter som kronofogden och med civilsamhället. Socialnämnden får

återkomma till fullmäktige med ett underlag för beslut. Eventuella rutiner och riktlinjer som behövs beslutas av berörd nämnd.

Finansiering

Arbetet med att ta fram en plan för att motverka hemlöshet ska ske inom nämndernas befintliga ramar.

KOMMUNLEDNINGSKONTORET

Pär Eriksson
Kommundirektör

Marita Skog
Utvecklingsdirektör

Beslutet skickas till:
Socialnämnden
Vård- och omsorgsnämnden
Arbetsmarknad- och vuxenutbildningsnämnden
Torshälla stads nämnd

Förslag till underlag för varför Eskilstuna Kommun ska ha en hemlöshetsstrategi

Inledning

Idag får kommunens socialtjänst lägga ner omfattande resurser på att ordna tak över huvudet och agera hyresvärdar för människor med trängande behov. För att få hjälp från socialtjänst med boende handlar det om att socialsekreteraren utreder behovet av stödinsatser. Men det handlar inte bara om resurssvaga och utsatta grupper som stängs ute från bostadsmarknaden relaterat till sociala, psykiska eller fysiska problem. Målgruppen som socialtjänsten möter idag har även andra problem än att de inte klarar av att få en bostad via den reguljära bostadsmarknaden. Det finns således en hemlöset som inte är kopplad till den hemlöses egna sociala eller andra problem som kräver vård, behandling eller socialt stöd. Kraven på att få en bostad både från privata och allmännyttiga bostadsbolag har ökat senaste året t ex hyresvärderna godkänner inte försörjningsstöd som inkomst, det får inte förekomma några betalningsanmärkningar, bruttoinkomsten ska vara minst tre gånger årshyran och goda boenderefereenser. En annan orsak är framför allt bristen på bostäder.

Socialstyrelsen definition av hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden ser ut som följer:

- **Akut hemlöshet – situation 1**
En person är hänvisad till akutboende, härbärke, jourboende, skyddat boende (exempelvis kvinnojour) eller sover utomhus eller i offentliga utrymmen. Även hotell, camping, vandrarhem och husvagn ingår i denna situation.
- **Institutionsvistelse och kategoriboende – situation 2**
En person är intagen eller inskriven på antingen kriminalvårdsanstalt eller stödboende inom socialtjänsten, landsting eller hos privata vårdgivare, alternativt HVB-hem (hem för vård eller boende) eller SiS-institution, och ska skrivas ut inom tre månader, men personen har inte någon egen bostad ordnad inför utskrivning eller utflyttning. Hit räknas även de personer som

skulle ha skrivits ut eller flyttat ut, men som är kvar på grund av att de inte har någon egen bostad ordnad.

- **Långsiktiga boendelösningar – situation 3**

En person bor i en boendelösning som kommunen har ordnat (t ex försökslägenhet, träningslägenhet, socialt/kommunalt kontrakt) på grund av att personen inte får tillgång till en bostad på den ordinarie bostadsmarknaden. Det handlar om boendelösningar som någon form av hyresavtal där boendet är förenat med tillsyn eller särskilda villkor eller regler.

- **Eget ordnat kortsiktigt boende – situation 4**

En person bor tillfälligt och kontraktlöst hos vänner, bekanta, familj eller släktingar eller har ett tillfälligt (kortare än tre månader) inneboende- eller andrahandskontrakt hos släkt, vänner eller andra privatpersoner. Personen ska ha varit i kontakt med socialtjänst eller annan stödgivande verksamhet av detta skäl.

Det är kommunens ansvar att skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder och för att främja att ändamålsenliga åtgärder för bostadsförsörjningen förbereds och genomförs. För detta ställs det krav på samverkan inom flera olika partner inom kommunen; socialtjänst, stadsbyggnadsförvaltningen, arbete och försörjning, kommunala bostadsbolag och privata fastighetsbolag och även intresse och frivilligorganisationer. För att samverka mellan olika aktörer behöver hemlöshetsrelaterade frågor lyftas upp strategiskt på kommunledningsnivå. Frågorna kräver ett brett perspektiv och en bred samverkan mellan de olika aktörerna.

Bakgrund

Dagens bostadsbrist riskerar att skapa ett permanent utanförskap för de hemlösa som står längst ifrån bostadsmarknaden. Eskilstuna kommun saknar idag en övergripande strategi hur vi tillsammans som kommun kan motverka detta. Utestängning från bostadsmarknaden och bostadsfrågor bör ligga direkt under kommunledningen.

År 2013 var regeringens hemlöshetssamordnare Michael Anefur på besök i Eskilstuna och träffade företrädare för kommunen. Utifrån dialogen som fördes vid besöket fick kommunen ett ”Letters of Intent”. Där hemlöshetssamordnaren föreslog följande inriktning för Eskilstuna kommun till att bättre kunna motverka hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden:

1. Att Eskilstuna kommun arbetar för att ta fram en bostadssocial strategi som beslutas om på kommunledningsnivå. Dessutom behöver bostadsbyggandet komma igång.
2. Att Eskilstuna kommun arbetar för att tillsammans med bostadsbolag och fastighetsägare ta fram samverkansavtal kring det bostadssociala arbetet. I dessa kan t ex avtalas om att bostadssociala kontrakt kan övertas av hyresgästen efter en viss utsatt tid, eller att bolaget/fastighetsägarna åtar sig att lämna ett visst antal lägenheter/år för sociala ändamål.
3. Att Eskilstuna kommun fortsätter att utveckla det vräkningsförebyggande arbetet.
4. Att Eskilstuna kommun fortsätter att utveckla samverkan med privata fastighetsägare och hyresvärdar, med Kronofogden, samt med olika

frivilligorganisationer, med fokus på förebyggande av hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden.

5. Att Eskilstuna kommun arbetar för att pröva ”Bostad Först”, som ett komplement till andrahandsuthyrning för personer som inte blir godkända som hyresgäster på den ordinarie bostadsmarknaden och personer som står mycket långt från denna.

Arbetet kring detta sker övergripande endast inom Socialförvaltningen. Den bostadssociala strategin och ett samverkansavtal med fastighetsägare saknas. Däremot har socialtjänst arbetat fram muntligt avtal med det allmännyttiga fastighetsbolaget samt en privat aktör kring övertagande av kontrakt efter viss tid. Det vråkningsförebyggande arbetet fortsätter men under begränsade resurser. Kontakt med privata hyresvärdar, Kronofogden och frivilligorganisationer har kommit igång men inte med den kontinuitet och utsträckning som är önskad. Bostad först finns men inte i den form som är internationellt uttalat – här handlar det också om ett andrahandskontrakt till en början. Samt att det finns brukare som inte heller här kommer in på bostadsmarknaden pga. att de är ”brända” hos merparten av våra hyresvärdar och klarar inte av de boendestödsformer som kommunen förfarar över.

Syfte

Är att grundligt sammanställa och fastställa en övergripande planering för hur Eskilstuna kommun ska arbeta strategiskt med hemlöshetsfrågor. Kommunen behöver ta fram riktlinjer och rutiner innehållande olika åtgärdsinsatser från flera delar av kommunens verksamheter samt viktiga samverkansaktörer rörande området.

Förslag till innehåll strategi/riktlinjer

Uppdraget att forma Eskilstuna kommuns övergripande mål i att motverka hemlöshet ska ligga under kommunledningen. Involvera delar inom socialförvaltning, stadsbyggnadsförvaltningen, vård och omsorgsförvaltningen, arbetsmarknads- och vuxenförvaltningen, fastighetbolag, frivilligorganisation och Kronofogden etc.

Synsätt kring kommunens arbete mot hemlöshet är att den enskilde får en egen bostad alternativt en stadigvarande boendesituation. Arbetet ska parallellt sträva mot självbestämmande och återhämtning. Stödet som ges ska inge hopp, möjligheter och vara välkomnande samt sammanhållande av de aktörer som ingår i samverkan av frågan.

Kartläggning av hur många och vilka målgrupper som befinner sig i hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden bör göras. Det finns en nationell som Länsstyrelsen skickar in till Socialstyrelsen. Men det finns även goda exempel på kartläggning från både Botkyrka och Norrköping. Där den enskilde kartläggs utifrån behov, utsatthet och vilka insatser som har erbjudits. Den enskilde följs därefter upp med jämna mellanrum kring kartläggning om vad som har hänt under en viss period, vad den enskilde gjort själv för att förbättra sin situation och vilken hjälp har kommun/andra aktörer bidragit med. Viktigt att Eskilstuna kommun får en överblick på hur hemlösheten ser ut över tid. Målgruppsidentifiera den hemlöse,

kring t ex akut hemlös – vilka grupper är det inom kommunen? Långvarigt hemlös – hur ser den gruppen ut? Barnfamiljer med osäkra boendeförhållanden – hur många, vilka? Hemlösa personer med komplex problematik i form av missbruk- och fysisk och /eller psykisk ohälsa – behov av vilka stödinsatser? Unga vuxna hemlösa eller i riskzon att bli hemlösa – sover runt hos vänner och bekanta, svårt att ta sig in på bostadsmarknaden pga. arbetslöshet etc. Äldre och hemlösa som blir vräkta pga. sanitärt och/eller utebliven hyra.

Vägledning om boendelösningar formas genom omvärldsspaning och utifrån rekommendationer kring evidens och vad Socialstyrelsen förespråkar. Här är det av vikt att finna metoder som kan möta upp de olika målgrupperna som hamnar i hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden. Sträva efter ett kvarboende, stabilitet och normalisering. Den enskilde ska inte behöva flytta/byta boende om en planering inte efterlevs utan det är i första hand stöd- och vårdinnehållet som ska ses över och ändras efter individens behov - utveckla Bostad-först-modellen.

Barnperspektiv ska beaktas. Eskilstuna kommun ska ha ett motto att inga barn ska behöva vräkas utan att det finns ett alternativt boende och/eller ska leva i ett osäkert boendeförhållande. Barnperspektivet ska belysas i vräkningsförebyggandearbete och i osäkra boendeförhållandeden. Det är även betydelsefullt att uppmärksamma att många hemlösa personer är föräldrar även om de inte lever tillsammans med barn och/eller är vårdnadshavare.

Genusperspektiv ska genomsyra arbetet att motverka hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden. Ett analyserande av företeelser, förhållanden och processer utifrån ett perspektiv som beaktar att relationer mellan kön kan inverka även i till hur vi formar stödinsatser och olika former av boendelösningar – behoven ser och är olika mellan könen.

Förebyggande arbete kring personer som ligger nära en avhysning/vräkning kan utvecklas. Se över de riktlinjer, rutiner och arbetsätt som finns gällande förebyggande arbete för att förhindra avhysningar. Koppla på viktiga aktörer gällande detta arbete. Ha fokus på framförallt barnfamiljer men även äldre personer som riskerar att mista sin bostad. Samtliga som riskerar att förlora sin bostad ska erbjudas individuellt behovsanpassat stöd i eller utanför sin bostad. Omvärldsspana på metoder och/eller erbjuda insatser som budget/hyresrådgivning, boende och ekonomiskola. Goda exempel finns att hämta nationellt t ex Västerås stad. Det är av vikt att främja kvarboende i största möjliga mån.

Kostnader för kommunen att lösa boendesituationer för personer som inte blir godkända på den ordinarie bostadsmarknaden av någon anledning är i många fall väldigt höga. Det kan handla om t ex akuta boendelösningar som vandrahem och hotell, där personer får bo en längre tid i brist på andra lösningar. Även personer som ska skrivas ut från t ex behandlingshem, HVB-hem, stödboende eller som lever i skyddat boende kostar då de många gånger behöver stanna kvar längre tid än planerat för att kommunen inte har något ordnat boende att återvända/komma vidare till. Räkna även till personer som befinner sig på anstalt. Eller att socialtjänsten får köpa in tjänst då vi inte har tillräckligt med resurser/kompetens att klara av vissa personer med hemmaplansalternativ. Kommun bör göra en kostandsuträkning kring detta för att få en samlad överblick. Lägg även till delar

som redan finns av både administrativa, kommunens andra handskontrakts och speciallösningar som görs idag, kring kostnad på resurser etc. Även vräkningar kostar mycket. Utifrån kostnadsuträkningen inventera om det finns eller ska byggas upp alternativa lösningar på hemmaplan.

Inventering på hemmaplansinsatser bör beskrivas i en hemlöshetsstrategi. Vad har Eskilstuna kommun idag, vad finns det avsaknad av, vad bör utvecklas och hur sker samverkan med andra aktörer. Både inom kommunens regi, extern insatser som befinner sig i Eskilstuna, andra myndigheter som Arbetsförmedling, Kronofogden, bostadsbolag, frivilligorganisationer, Landsting och Försäkringskassa etc. Införa skriftliga avtal/överenskommelser innehållande riktlinjer och rutiner kring samverkan. I detta kan även stadsbyggnadsplanering tillkomma. Hur ser trenden ut i ökad befolkningmängd ut i framtiden till förhållande av bostäder och bostadsbyggande i Eskilstuna kommun? Vilken form av boende behövs - storlek på bostad, ekonomiskt riktande bostäder och byggandet av bostad- och/eller hyresrätter etc. Planering av utbyggnad kring stöd- och boendeformer i kommunal regi.

Kunskapsutveckling, arbetsmetoder och utveckling av hemmaplan är av betydelse både rent för den enskilde kommuninvånaren och genererar kostnadseffekter på sikt. Att kommunen så långt som möjligt använder sig av evidensbaserande metoder och arbetssätt i arbetet för att motverka hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden är viktigt. Finna former för återanvändning och spridning av kunskaper och metoder som fungerar är viktigt för att arbetet med hemlöshet ska utvecklas i positiv riktning. Målgruppen förändras och det är nödvändigt att anpassa metoder och arbetssätt samt att hitta samverkansformer inom kommunens delar och andra aktörer för att möta upp de olika målgrupperna. Exempel på delar som kan användas här är den egna kartläggningen, Nationella riktlinjer för missbruks- och beroendevården, Bostad först modellen, Case Manager metoden och olika former för ACT-team. Arbeta med behovsbedömningar kring uppdrag, genomförandeplaner och kartläggning av stödbehov för den enskilde etc. En annan viktig del i kunskapsutveckling är att hitta ett system för uppföljning och tydlig genomförandeplan av hemlöshetsstrategin och kartläggning av personer som befinner sig i den aktuella situationen i Eskilstuna kommun.

Sammanfattning

Alla människor ska ha samma möjligheter att leva ett gott liv och där är ett hem/bostad en grundläggande möjlighet för personen att forma sin tillvaro och planera för framtiden. Vi vet att orsaken till hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden är många och komplicerande. Men hur ser den ut i Eskilstuna kommun? Planering för en hemlöshetsstrategi som sätter upp tydliga och konkreta mål för hur kommunen ska motverka hemlöshet är av vikt. Där är samverkan med andra aktörer såväl inom kommunen som externa grunden för att minska detta utanförskap i samhället. Planen bör innehålla både kort- och långsiktig mål och strategier. Samt tydliga delar om hur den ska genomföras och vilka riktlinjer, rutiner, avtal och överenskommelser som bör slutas både internt inom kommunen och externt. Hur ska genomförandet se ut, tidsplaner och hur allt följs upp samt kartläggs – en handlingsplan som beskriver de konkreta insatserna. Planen ska ta upp hur kommunen tillgodoser invånarnas behov av bostad och i viss mån

behovsprövad stödinsats i anslutning till boendet. Denna strategiplan bör ligga under kommunstyrelsen då det är en kommunövergripande fråga.

Källor:

- Bostad sökes – en slutrapport från den nationella hemlöshetssamordnaren- Regeringskanslit 2014
- Utdrag från mötet med hemlöshetssamordnaren – Eskilstuna 7 februari 2013 och Letter of Intent
- Socialstyrelsens hemsida kring hemlöshet och vägledning
- Vård och stöd vid missbruk och beroende – Nationella riktlinjer Socialstyrelsen 2015
- Socialstyrelsen Vräkningsförebyggande arbete – sötd till socialtjänsten och andra aktörer 2008
- Socialstyrelsen Hemlöshet – många ansikten, mångas ansvar – slutrapport 2010
- Beredningen för socialt arbete redovisar – ”Allas rätt till bostad” – delrapport 3: Hemlöshet i Eskilstuna – 2009

§ 82

Förslag till underlag varför Eskilstuna kommun bör ha en hemlöshetsstrategi (SOCN/2016:68)

Beslut

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens förslag till ett underlag för en hemlöshetsstrategi.

Socialnämnden delar förvaltningens bedömning att en strategi med övergripande mål för att motverka hemlöshet är en kommungemensam fråga där ansvaret bör ligga hos kommunstyrelsen.

2. Socialnämnden översänder förslaget till hemlöshetsstrategi till kommunstyrelsen.

Ärendebeskrivning

Kommunens socialtjänster¹ lägger ner omfattande resurser på att ordna tak över huvudet och agera hyresvärd för människor med trängande behov.

Det finns behov av att fastställa en övergripande planering för hur Eskilstuna kommun ska arbeta strategiskt med hemlöshetsfrågor och detta arbete bör ledas av kommunstyrelsen.

Förvaltningen har upprättat förslag till underlag för en hemlöshetsstrategi.

Yrkanden

Göran Gredfors (M) yrkar bifall till förvaltningens förslag.

**Beslutet skickas till:
Kommunstyrelsen**

¹ Socialnämnden, Arbetsmarknads- och Vuxenutbildningsnämnden, Torshälla stads nämnd och Vård och omsorgsnämnden

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande
------------------	--	--	--------------------

Socialnämnden

Förslag till en hemlöshetsstrategi

Förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens förslag till ett underlag för en hemlöshetsstrategi.

Socialnämnden delar förvaltningens bedömning att en strategi med övergripande mål för att motverka hemlöshet är en kommungemensam fråga där ansvaret bör ligga hos kommunstyrelsen.

2. Socialnämnden översänder förslaget till hemlöshetsstrategi till kommunstyrelsen.

Ärendebeskrivning

Kommunens socialtjänster¹ lägger ner omfattande resurser på att ordna tak över huvudet och agera hyresvärd för människor med trängande behov.

Det finns behov av att fastställa en övergripande planering för hur Eskilstuna kommun ska arbeta strategiskt med hemlöshetsfrågor och detta arbete bör ledas av kommunstyrelsen.

Förvaltningens förslag till underlag för en hemlöshetsstrategi bifogas.

SOCIALFÖRVALTNINGEN

Mehmed Hasanbegovic
Förvaltningschef

¹ Socialnämnden, Arbetsmarknads- och Vuxenutbildningsnämnden, Torshälla stads nämnd och Vård och omsorgsnämnden